

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Φεντερασιόν
- β. Κοινωνιολογική Εταιρεία
- γ. Α' Παγκόσμιο Παν-ποντιακό Συνέδριο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη Σωστό, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α. Οι συγκροτημένες προσπάθειες για την είσοδο της ελληνικής ναυτιλίας στην εποχή του ατμού ξεκίνησαν στις αρχές του 19ου αιώνα.
- β. Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδάουρου είχε αντιπολυταρχικό χαρακτήρα.
- γ. Ο σουλτάνος παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμά του στην Κρήτη με ιδιαίτερη συνθήκη ειρήνης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας που υπεγράφη στις 14 Νοεμβρίου 1913.
- δ. Το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας ίδρυσε το 1862 ο μεγάλος Τραπεζούντιος δάσκαλος του Γένους Σεβαστός Κυμινήτης.
- ε. Ο Θ. Δεληγιώργης στις 12 Μαρτίου 1905 προέβη σε σκληρές δηλώσεις κατά του Βενιζέλου και των συνεργατών του.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

B1. Αφου αναφερθείτε στη διαφορά νοοτροπίας ανάμεσα στους πρόσφυγες και τους γηγενείς να προσδιορίσετε την κατάληξη της διάστασης μεταξύ τους.

Μονάδες 14

B2. Να αναφερθείτε στην πορεία της ελληνικής βιομηχανίας από το 1870 μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα.

Μονάδες 11

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

Λαβαίνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πηγής και τις πληροφορίες του βιβλίου σας να εξηγήσετε με ποιο τρόπο αναπληρώνεται η απουσία συστήματος κρατικής μέριμνας (κοινωνικής πρόνοιας) στην προεπαναστατική Ελλάδα.

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ

Η οικογένεια, παρά το γεγονός ότι ο ρόλος της διέφερε από τόπο σε τόπο ανάλογα με τις συνήθειες, αποτελούσε όχι απλώς τη βασική κοινωνική μονάδα, αλλά και τη θεμελιώδη οικονομική και πολιτική μονάδα στη δομή της ελληνικής κοινωνίας. Η οικονομική και πολιτική δραστηριότητα ήταν οργανωμένη σε οικογενειακή βάση. Συνήθως ο σύζυγος διαχειριζόταν την προίκα της γυναίκας του, ενώ οι γιοί του, ακόμη και μετά την ενηλικίωσή τους, δεν μπορούσαν να προβάλλουν ατομικές απαιτήσεις για το διαχωρισμό της οικογενειακής περιουσίας πριν από το γάμο τους. Ο πρώτος ή ο τελευταίος γιός, ανάλογα με την περιοχή, ζούσε με τον πατέρα ως «διάδοχος» του. Μολονότι οι άλλοι γιοί, συχνά αλλά όχι πάντα, δημιουργούσαν τα δικά τους νοικοκυριά, ελάχιστα συμμετείχαν στον καθορισμό της έκτασης της γης που τους αναλογούσε. Η απόφαση αυτή ήταν μάλλον αποτέλεσμα περίπλοκων οικογενειακών διευθετήσεων, που τις κατεύθυνε ο πατριάρχης της οικογένειας. Όπως η οικογένεια καλλιεργούσε από κοινού τη γή με την καθοδήγηση του πατέρα, έτσι και οι εμπορικές επιχειρήσεις των Νησιών αποτελούσαν οικογενειακές υποθέσεις. Ο προεστός, ακόμη και αν κυβερνούσε ο ίδιος το καλύτερο σκάφος του, θα εμπιστευόταν τα υπόλοιπα καράβια στους γιούς και στους στενούς συγγενείς του ... Οργανωμένη μ' αυτό τον τρόπο η οικογένεια, όχι μόνο παρείχε βιοτικούς πόρους στα μέλη της, αλλά αναλάμβανε επιπλέον για λογαριασμό τους δημόσιες λειτουργίες, όπως θα λέγαμε με σύγχρονα κριτήρια. Τοποθετούσε επίλεκτα μέλη της σε δημόσιες θέσεις, με σκοπό να τις εκμεταλλευτεί για τη προστασία ή την προώθηση των

οικογενειακών της συμφερόντων. Αναλάμβανε αστυνομικές εξουσίες για να προστατεύσει την περιουσία της, ή ακόμη και για να επιτεθεί εναντίον τοπικών εχθρών. Έπαιρνε επίσης ευεργετικά μέτρα για τα μέλη της, δηλαδή εξασφάλιζε περίθαλψη στους φτωχούς, καθοδήγηση στις χήρες και στα ορφανά, και ενδεχομένως πλήρη εκπαίδευση στους πιο προικισμένους νέους. Όπως είχε αντιληφθεί πολύ καλά ο Thiersch, η σπουδαιότητα της οικογένειας είναι κατανοητή στο πλαίσιο μιας κοινωνίας όπου η κεντρική πολιτική εξουσία, είτε γιατί ήταν αδύναμη, είτε γιατί ήταν αυθαίρετη και καταπιεστική, ενέπνεε ανασφάλεια και φόβο. Μόνο τα μέλη της ίδιας οικογένειας θεωρούνταν αξιόπιστα και ικανά να αντιμετωπίσουν από κοινού τις απειλές και τις επιθέσεις ενός εχθρικού περιβάλλοντος. Αυτός ο δεσμός εμπιστοσύνης ήταν γενικά άρρηκτος, όχι μόνο λόγω της ιερότητας των δεσμών του αίματος, αλλά και επειδή τα συμφέροντα των μελών της οικογένειας ήταν τόσο οργανικά συνυφασμένα στον οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό τομέα, ώστε το συλλογικό συμφέρον να ταυτίζεται με το ατομικό.

J. A. Petropulos, Πολιτική και Συγκρότηση κράτους, σσ. 69-70

ΘΕΜΑ Δ

Λαβαίνοντας υπόψη τα παραθέματα και τις πληροφορίες του βιβλίου σας: α) Να προσδιορίσετε τα κριτήρια βάσει των οποίων η συντακτική επιτροπή προχώρησε στη διαμόρφωση του Συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας. β) Να επισημάνετε τα στοιχεία εκείνα που υποδηλώνουν το συντηρητικό χαρακτήρα του Κρητικού Συντάγματος του 1899.

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ 1

Σύμφωνα με μια θεωρία, το σύνταγμα (σημ.: του 1899) είχε συντηρητικό χαρακτήρα επειδή ο λαός της Κρήτης - και τα δεκαέξι μέλη της συντακτικής επιτροπής - πίστευε ότι μια εκτελεστική εξουσία με ενισχυμένες αρμοδιότητες και απαλλαγμένη από κοινοβουλευτικούς περιορισμούς και επεμβάσεις βραχυπρόθεσμα θα συνέβαλε πιο αποτελεσματικά στην επίλυση των πολιτικών προβλημάτων του νησιού ... Οι συντάκτες της τελικής μορφής του σχεδίου του συντάγματος δεν θεωρούσαν οριστικό το καθεστώς της αυτονομίας, αφού δεν ικανοποιούσε τις εθνικές προσδοκίες των Κρητών. Η αρμοστεία αντιπροσώπευε γι' αυτούς ένα σύντομο μεταβατικό στάδιο, το προοίμιο της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Με την αντίληψη αυτή ως προϋπόθεση των συνταγματικών τους επιλογών, τα μέλη της επιτροπής ενίσχυσαν τις σχεδόν μοναρχικές εξουσίες του προσωρινού ηγέτη της Κρήτης, για να διευκολύνουν τη γρήγορη επίλυση των εσωτερικών προβλημάτων του τόπου τους και να

αποκλείσουν τις πιθανές τραγικές συνέπειες (όπως η ήττα της Ελλάδας στον πόλεμο του 1897) που μπορούσαν να έχουν οι τυχόν εκτροπές των εκλεγμένων εθνικών αντιπροσώπων από τα πλαίσια της κοινοβουλευτικής δεοντολογίας.

Λ. Μακράκη, Ελευθέριος Βενιζέλος, ό.π., σσ. 382-383

Πηγή 2

Τα σοβαρά προβλήματα που γεννήθηκαν στην εφαρμογή του ήταν συνέπεια των ατελειών του. Για παράδειγμα, ο ύπατος αρμοστής οριζόταν ως αντιπρόσωπος των Μεγάλων Δυνάμεων στην Κρήτη, αλλά συνδεόταν και με το λαό της με μια «σύμβαση». Ήταν ο κεντρικός παράγοντας του κράτους και ο κύριος εκτελεστικός λειτουργός και σημαντικό στέλεχος της νομοθετικής εξουσίας. Όπως παρατηρούσε ο πρόεδρος της συντακτικής επιτροπής Ι. Σφακιανάκης, «το πρόσωπον του Ηγεμόνος είναι το κέντρον όλων των εξουσιών». Από την άλλη μεριά, τα μέλη της αρμοστειακής κυβέρνησης, σύμφωνα πάντοτε με το σύνταγμα, ήταν σύμβουλοι του πρίγκιπα, ελεγχόμενοι και άμεσα υπόλογοι σ' αυτόν μάλλον παρά στη Συνέλευση από την οποία προέρχονταν ... Η Κρητική Συνέλευση, η οποία εκλεγόταν με γενική ψηφοφορία κάθε δύο χρόνια, δεν είχε σαφείς εξουσίες ούτε αρκετές αρμοδιότητες. Πραγματοποίησε μόνο μια συνεδρίαση στη διάρκεια της θητείας της και, καθώς φαίνεται, είχε περιορισμένη δικαιοδοσία, αφού η τελική επικύρωση των νόμων ενέπιπτε στην αρμοδιότητα του ύπατου αρμοστή.

Λ. Μακράκη, Ελευθέριος Βενιζέλος, Η διάπλαση ενός εθνικού ηγέτη, σ. 382